

3. Gaia: Euskalkien jatorriaz. Euskara Batu Zaharra

Bigarren Hizkuntza II: Euskara

2018/2019

Ricardo Gómez

Egitura

1. Euskalkiak ez betierekoak
2. Euskalkiak eta Antzin Aroko leinuak
3. Bizkaiera vs. gainerakoak
4. Euskara Batu Zaharra
5. Euskalkien sorguneak
6. Lehen zatiketa

1. Euskalkiak ez betierekoak

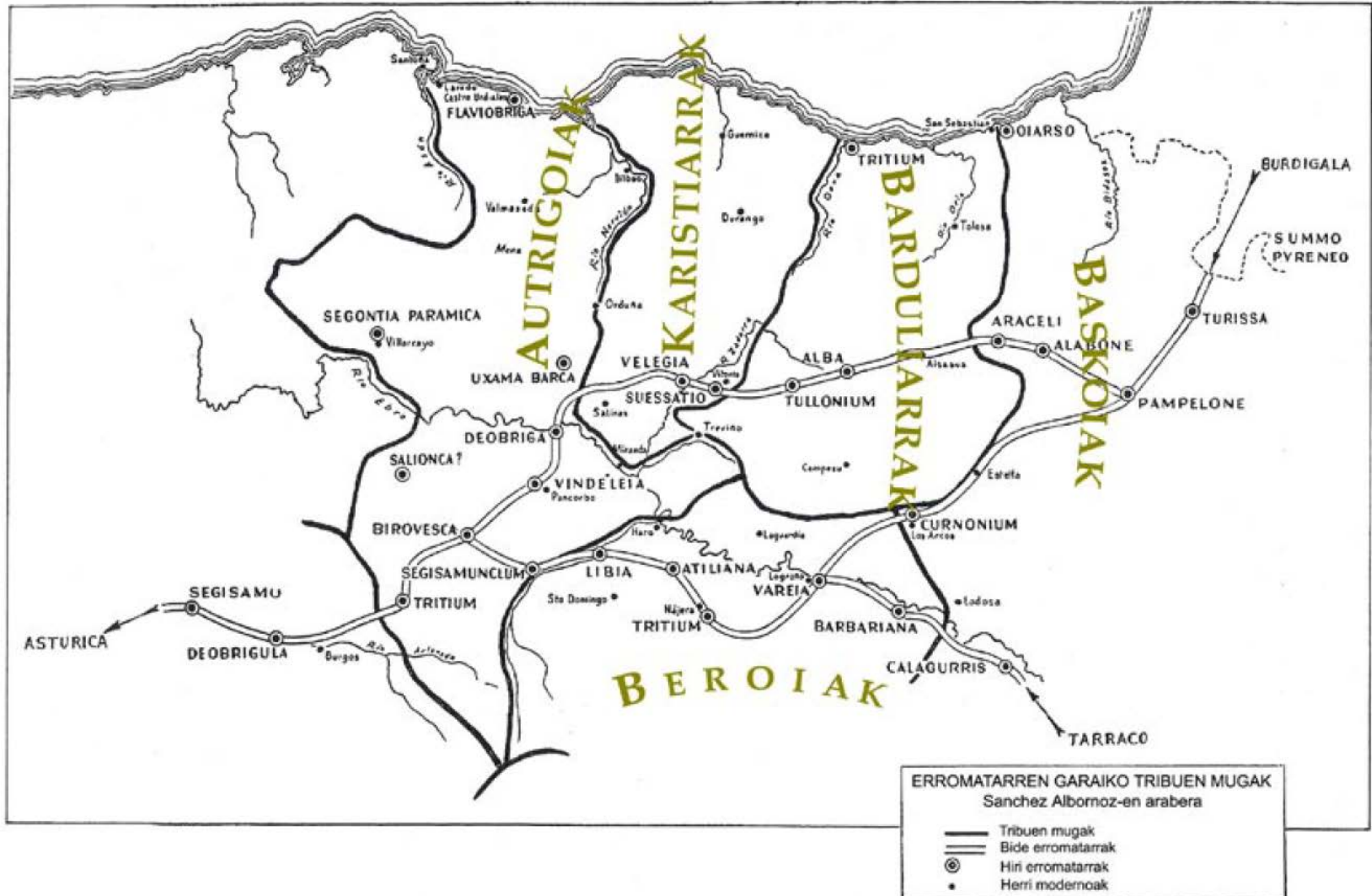
- Dialektoen mugen arazoa
- Hizkuntz aldaketaren arazoa
- ➔ Dialektoen mugak ez dira betierekoak, ezta betirakoak ere

2. Euskalkiak eta leinuak

- Oihenart (1656: 71v)

Hala ere, goragoko deklinabideen eta aditz-jokoen erregeletan eta adibideetan, ia soilik **dialekto baskitanoari** jarraiki gatzaizkio, hau da, euskaldun akitaniarrek, gaur egun arrunki *baskoak* deiturikoek, erabilitakoari. Horretatik **nafarra** ez dago oso urrun, urrunxeago dago **barduliarra**, hots gipuzkoar eta arabarra, guztietarik urrunena **autrigoia** edo bizkaitarra, baina haiek banan-banan azaltzea edo haien artean alderatzea ez da gure asmoa.

Antzin Aroko leinuak

2. Euskalkiak eta leinuak

- Aldeko autoreak:
  - Arturo Campión
  - Julio Caro Baroja
  - Serapio Mujika

➔ Hegoaldean:

leinuak → elizbarrutiak → euskalkiak

Erdi Aroko elizbarrutiak

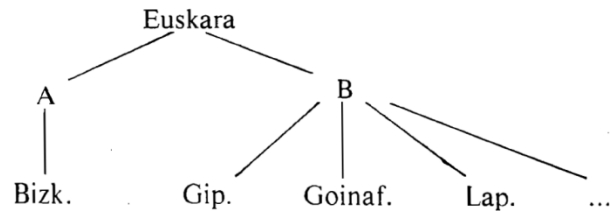
2. Euskalkiak eta leinuak

- Arazoak:
  - Gipuzkoa eta Nafarroa gehienak Iruñeko elizbarrutian
  - Lehenago Gipuzkoa Baionako elizbarrutian
  - Dialektoak ez dira betierekoak
- ➔ Ez Hegoaldean ez Iparraldean, mugek ez dute bat egiten

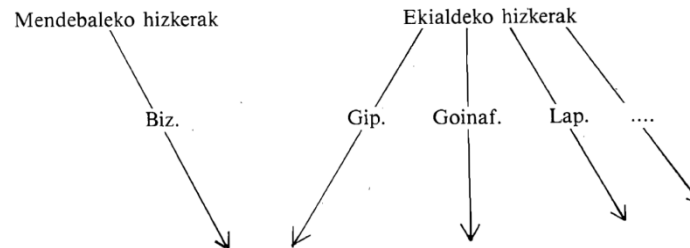

3. Bizkaiera vs. gainerakoak

- Lacombe (1924)
  - Euskalkiak bi multzotan: B vs. gainerakoak

- Uhlenbeck (1942)
  - Bizkaiera antzina hizkuntza berezi bat

4. Euskara Batu Zaharra (EBZ)

- Bizkaieraren berezitasunak berrikuntzak dira
- Mitxelena (1981)
- Arazoa:
  - Euskalki historiko guztiek ezaugarri komun asko; ez dira oso desberdinak
  - Beraz, haien zatiketa ezin oso zaharra izan
- Proposamena:
  - Gaurko euskalkien arbaso komuna Erdi Arokoa
  - V-VI. mendeetan gizarte batuagoa

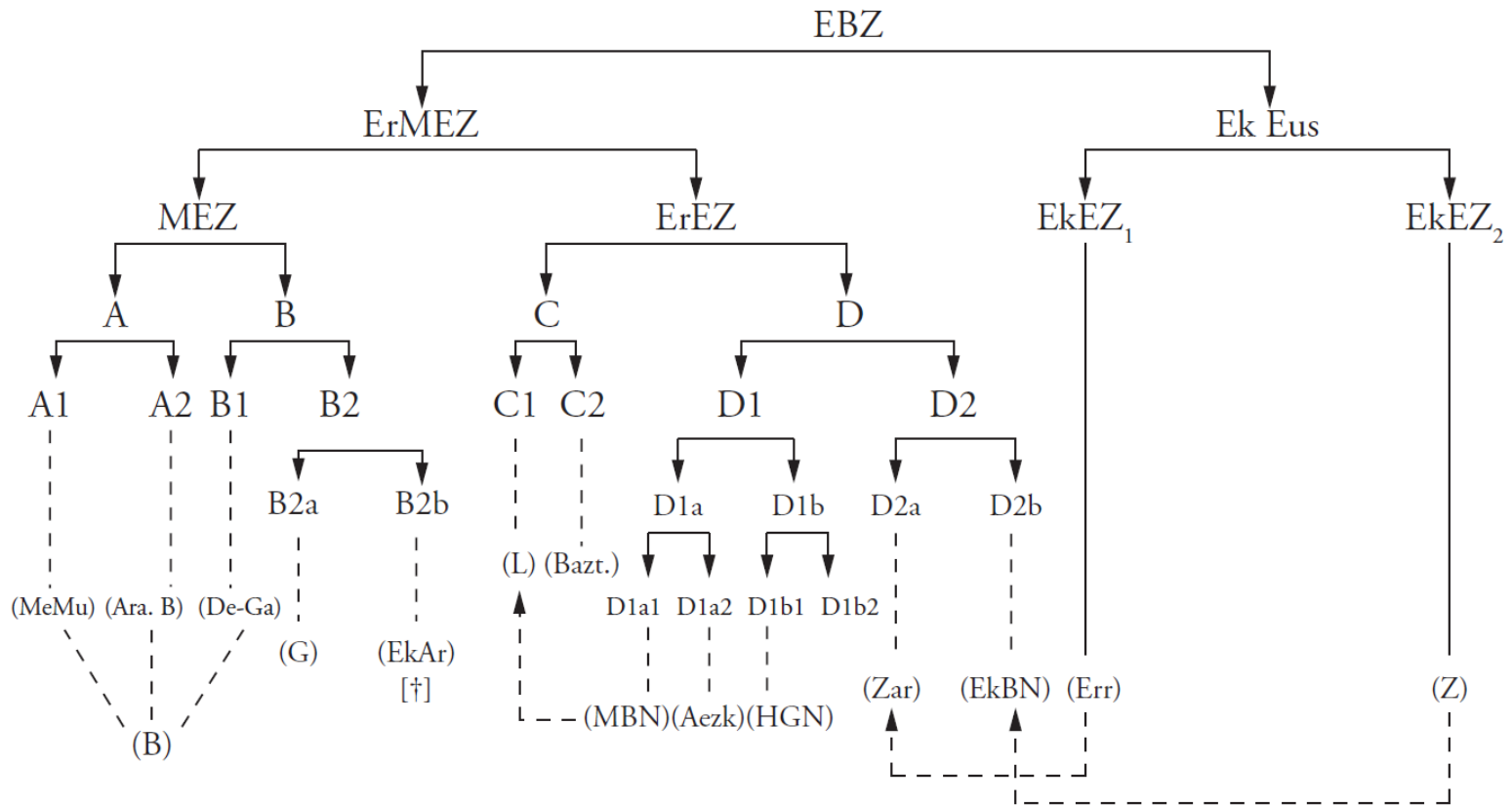
5. Euskalkien sorguneak

- Barrena (1989): Gorbeia, Aralar, Saioa
- Urgell (2006): Iruñea, Gasteiz, Bilbo
- Zuazo (2007...): bost sorgune
  - Iruñea
  - Arabako lautada (Gasteiz)
  - Bizkaiko erdigunea
  - Ekialdea
  - Beterri

euskalkiak.eus

6. Lehen zatiketa

- Lakarra (2011)

Bibliografia pixka bat

Lakarra (1986).

Lakarra (2011 [2014]).

Martínez Areta (2013: 70-80).

Mitxelena (1981).

Urgell, Blanca, 2006, “Para la historia del sustantivo verbal en vasco”, *ASJU* 40:1/2, 921-948.

Zuazo, Koldo, 2007, “Euskalkien jatorriaz eta bilakaeraz”, *Berria* (2007-12-09), 8-9.